

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 363/2021-58

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Ivetou Rajtákovou, advokátkou, Štúrova 20, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 3Co/45/2016 z 11. mája 2017 a postupu, ktorý mu predchádzal, takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 3Co/45/2016 z 11. mája 2017 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo na slobodu prejavu a na slobodné rozširovanie informácií podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu prejavu a slobodu rozširovania informácií podľa čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 3Co/45/2016 z 11. mája 2017 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Košiciach **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **645,96 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové východiská

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 14. januára 2019 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 26 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu

v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) označeným v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľ navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého rozsudku a pripojeného spisu všeobecného súdu vyplýva nasledovný stav vecí:

3. Sťažovateľ bol v procesnom postavení žalovaného stranou konania vedeného na Okresnom súde Košice I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 40C/108/2014, v ktorom sa [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“) domáhal ochrany osobnosti z dôvodu, že sťažovateľ 24. júla 2013 zverejnil na internetovej stránke [REDAKOVANÉ] článok (blog), v ktorom opísal priebeh poskytovania zdravotnej starostlivosti sťažovateľovi 14. júla 2013. V predmetnom článku sťažovateľ opísal priebeh svojho vyšetrenia lekármi na rôznych pracoviskách, okrem iného aj žalobcom, ako službu konajúcim lekárom na Urologickom oddelení Fakultnej nemocnice [REDAKOVANÉ] (ďalej len „fakultná nemocnica“).

4. Žalobca v žalobe namietal, že sťažovateľ dotknutým článkom zasiahol do jeho práva na ochranu osobnosti, a návrhom na zmenu žaloby doručeným 2. marca 2015 žiadal ospravedlnenie za nepravdivé výroky zverejnené v dotknutom článku, v ktorom bolo o žalobcovi uvedené: *„Povrchne a arogantne pôsobiaci lekár napriek údajnej odbornosti nevykonal aj USG vyšetrenie semenníkov, dokonca ich prehmatával rukami (!). Nevytvoril si tým predpoklad na zistenie skutočnej diagnózy zdokumentovanej až na druhý deň obvodným urológom (zápal nadsemenníka s cystou 8 mm. Naopak veľmi výrazne skomplikoval ďalší postup iných lekárov a môj zdravotný stav hlavne bolesť v miešku.“* Zároveň žiadal, aby v predmetnom ospravedlnení sťažovateľ uviedol, že citované výroky sa nezakladajú na pravde a že nimi ako difamujúcimi a nepravdivými skutkovými tvrdeniami a neoprávnenou kritikou sťažovateľ v značnej miere zasiahol do zákonom chránených osobnostných práv žalobcu, čím znížil jeho ľudskú dôstojnosť, vážnosť, profesionálnu česť a dobré meno. Súčasťou návrhu bola aj povinnosť sťažovateľa odstrániť celý dotknutý článok z internetovej stránky a zdržať sa akéhokoľvek rozširovania informácií v ňom obsiahnutých, ako aj povinnosť sťažovateľa uhradiť žalobcovi 15 000 eur z titulu náhrady nemajetkovej ujmy.

5. Okresný súd rozsudkom č. k. 40C/108/2014 z 28. októbra 2015 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“) rozhodol o žalobe takto: *«Žalovaný je povinný na vlastné náklady uverejniť na svojom blogu na internetovej stránke [REDAKOVANÉ] ospravedlnenie s titulkom „Nedôstojná zdravotná starostlivosť – ospravedlnenie“ veľkosťou a umiestnením sa zhodujúce s vyjadreniami o žalobcovi v článku uverejnenom na stránke [REDAKOVANÉ] dňa 24. júla 2013 pod názvom „Nedôstojná zdravotná starostlivosť“ v znení: [REDAKOVANÉ] autor blogu zverejneného na stránke [REDAKOVANÉ] sa ospravedlňuje [REDAKOVANÉ] za nepravdivé výroky zverejnené dňa 24. júla 2013 na stránke [REDAKOVANÉ] v článku s názvom Nedôstojná zdravotná starostlivosť, v ktorom bolo o [REDAKOVANÉ] uvedené nasledovné: „Povrchne a arogantne pôsobiaci lekár napriek údajnej odbornosti nevykonal USG vyšetrenie semenníkov, dokonca ich prehmatával rukami (!). Nevytvoril si tým predpoklad na zistenie skutočnej diagnózy zdokumentovanej*

až na druhý deň obvodným urológom (zápal nadsemenníka s cystou 8 mm. Naopak veľmi výrazne skomplikoval ďalší postup iných lekárov a môj zdravotný stav, hlavne bolesť v miešku.“

Tieto výroky o [REDAKOVANÉ] sa nezakladajú na pravde.

[REDAKOVANÉ] uverejnením difamujúcich a nepravdivých skutkových tvrdení a neoprávnenou kritikou v značnej miere zasiahol do zákonom chránených práv na ochranu osobnosti [REDAKOVANÉ], čím znížil jeho ľudskú dôstojnosť, vážnosť, profesijnú česť a dobré meno.

Žalovaný je povinný odstrániť časť článku s názvom *Nedôstojná zdravotná starostlivosť zverejnený na stránke [REDAKOVANÉ]* dňa 24. júla 2013:

Službukonajúci lekár [REDAKOVANÉ] na Urologickom odd. miesto zisťovania anamnézy začal vyšetrenie konštatovaním: „Čo to je za sprostosť, že vás poštiepe ovad a vy máte teraz spuchnuté vajcia?“ Po mojej odpovedi, že to som riešiť neprišiel, ale že v tele je zápal, som dlhšie chorý a mne sa v noci na dnes zväčšili a rozboleli semenníky, ma uložil na vyšetrovacie lôžko a semenníky ručne prehmatával, čo bolo veľmi nepríjemné a bolestivé. Skonštatoval že: „to sú zdravé vajcia!“ Urobil USG moč. mechúra a prostaty, prostatu vyšetril aj digitálne (prstami cez konečník). Pýtal sa ma pritom: „že čo?“ Vravím, je to nepríjemné, prestaňte s tým. Odpoveď: „To máte zapálenú prostatu a bolesť vyžaruje do semenníkov.“ (Niečo také podľa obvodného urológa neexistuje.) Dg. záver: Prostatitis. V skratke: Povrchne a arogantne pôsobiaci lekár napriek údajnej odbornosti nevykonával aj USG vyšetrenie semenníkov, dokonca ich prehmatával rukami (!). Nevytvoril si tým predpoklad na zistenie skutočnej diagnózy zdokumentovanej až na druhý deň obvodným urológom (zápal nadsemenníka s cystou 8 mm. Naopak veľmi výrazne skomplikoval ďalší postup iných lekárov a môj zdravotný stav, hlavne bolesť v miešku. Navyše, bez akéhokoľvek záujmu o moju predchádzajúcu urologickú anamnézu. Ja som totiž už zapálenú prostatu pred rokom mal. A to je iné kafe. „Žiaľ, musel akceptovať aj mylnú diagnózu urológa“, do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku a zdržať sa akéhokoľvek rozširovania informácií obsiahnutých v tejto časti článku.

Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi 3 000 € titulom náhrady nemajetkovej ujmy do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

V prevyšujúcej časti návrh zamietam...»

6. Z vykonaného dokazovania považoval súd za preukázané, že žalobca nepochybil pri poskytnutí zdravotnej starostlivosti žalovanému 14. júla 2013, že zdravotná starostlivosť bola žalovanému poskytnutá v dostatočnom rozsahu a správne. Vyšetrenie bolo vykonané štandardným spôsobom, diagnóza, akútna prostatitída, bola správna, nasledujúci deň bola doplnená o zápal nadsemenníka, ktorý sa môže prejaviť zápalovou induráciou až po niekoľkých hodinách od ťažkostí, čím nedošlo k oneskoreniu liečby, pretože antibiotiká boli správne ordinované a ultrazvukové vyšetrenie semenníkov nebolo urobené, keďže vzhľadom na negatívny palpačný nález nebolo ani indikované. Túto skutočnosť považoval súd za preukázanú z výpovede svedka [REDAKOVANÉ], primára urologického oddelenia, a záver o správnosti poskytnutia zdravotnej starostlivosti žalobcom sťažovateľovi bol konštatovaný aj Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou (ďalej len „úrad pre dohľad“). V znaleckom posudku predloženom sťažovateľom a vyhotovenom súdnym znalcom z odboru zdravotníctva [REDAKOVANÉ] je uvedené, že „objektívny nález neobsahuje

vyšetrenie mieška a nadsemenníkov s tým, že v praxi sa stretol s prípadmi, kde termín varlata norm. lekár konštatoval normálny nález na miešku, nadsemenníkoch a semenníkoch, že sa žalobca nevyjadril k farbe kože, že neuvažoval o diagnóze zápal nadsemenníkov, že objektívne vyšetrenie v náleze vyhotoveného žalobcom chýba podrobnejší popis mieška a orgánov v ňom s tým, že bolesti semenníkov môžu byť súčasťou príznaku u zápalu prostaty najmä akútneho zápalu prostaty, že hmatateľnosť spermatokély o veľkosti 8 mm je sporná, mal za to, že sonografia semenníkov mala byť vykonaná, že nebol diagnostikovaný zápal nadsemenníkov, avšak uviedol, že tento záver neovplyvnil ďalší priebeh ochorenia, pretože antibiotiká boli nasadené a... príznaky uvádzané žalobcom, prítomnosť začervenaného mieška, zväčšené semenníky, bolestivé, môžu byť známkami akútneho zápalu nadsemenníkov“. Okresný súd konštatoval, že aj keď v znaleckom posudku, ktorý bol predložený sťažovateľom a vyhotovený na jeho žiadosť, sú uvedené pochybenia žalobcu pri vyšetrení, napriek tejto skutočnosti aj znalecký záver potvrdzuje, že sťažovateľom popisované príznaky môžu byť známkami akútneho zápalu nadsemenníkov a že nediagnostikovanie akútneho zápalu nadsemenníka neovplyvnilo ďalší priebeh ochorenia, pretože antibiotiká boli nasadené.

7. K výrokom, ktoré boli označené za nepravdivé, okresný súd uviedol, že posudzoval celý článok sťažovateľa v kontexte s okolnosťami, ktoré ho viedli k napísaniu predmetného článku, pričom výraz „povrchne a arogantne pôsobiaci lekár“ použil v súvislosti so spochybnením odbornosti žalobcu, keďže uviedol „povrchne a arogantne pôsobiaci lekár napriek údajnej odbornosti nevykonaj aj USG vyšetrenie semenníkov“. Nevykonanie USG semenníkov bolo v súlade s vyšetrovacími postupmi, keďže palpačným vyšetrením nebol zistený nález na semenníkoch, a správnosť tohto postupu potvrdil aj úrad pre dohľad. Tvrdením, že žalobca nevykonaj USG semenníkov z dôvodu iba údajnej, nie skutočnej odbornosti, sťažovateľ jednoznačne spochybňuje odbornosť žalobcu. Ak by sťažovateľ vo svojom článku iba konštatoval, že žalobca nevykonaj USG vyšetrenie semenníkov a prehmatával ich rukami, toto tvrdenie by bolo pravdivé. V kontexte tvrdenia o údajnej neodbornosti ako dôvode nevykonania USG vyšetrenia a prehmatávania rukami s tým, že je povrchne a arogantne pôsobiaci lekár, bol okresný súd toho názoru, že takéto tvrdenie je nepravdivé. Ak sťažovateľ tvrdí, že žalobca si nevykonaním USG nevytvoril predpoklad na zistenie skutočnej diagnózy zdokumentovanej až na druhý deň obvodným urológom, toto tvrdenie nie je pravdivé, pretože na druhý deň nebola stanovená skutočná diagnóza. Skutočná diagnóza – prostatitída bola stanovená žalobcom a na druhý deň bola táto diagnóza doplnená, preto tvrdenie, že „nevytvoril si tým predpoklad na zistenie skutočnej diagnózy zdokumentovanej až na druhý deň obvodným urológom...“, je nepravdivé. Podľa okresného súdu, tvrdenie, že žalobca „výrazne skomplikoval ďalší postup iných lekárov a môj zdravotný stav, hlavne bolesť v miešku“, je taktiež nepravdivé, keďže z vyjadrenia úradu pre dohľad bolo preukázané, že zdravotná starostlivosť bola žalobcom poskytnutá správne, že bola vykonaná správna diagnostika, boli predpísané antibiotiká, žiadnym spôsobom nebolo preukázané, že by výrazne skomplikoval ďalší postup iných lekárov, keďže všetci ošetrojúci lekári (pneumológia, [redacted] – infektológia, [redacted] – urológ), ktorí následne vyšetrili žalobcu, akceptovali liečbu predpísanú žalobcom. Pokiaľ ide o bolesť v miešku, z vykonaného dokazovania vyplýva, že sťažovateľ sa nestážoval na výraznú bolesť v miešku pri prvom vyšetrení u [redacted] o 13.50 h ani pri vyšetrení u žalobcu o 15.09 h, kde sú popisované iba bolesti semenníkov, nie výrazné ani záchvatové bolesti. Sám sťažovateľ a svedkovia potvrdili, že záchvaty bolesti semenníkov sa dostavili až po vyšetrení žalobcom v jeho neprítomnosti.

8. Okresný súd v závere konštatoval, že všetky uvedené výroky sťažovateľa sú nepravdivé a zasiahol nimi do práva žalobcu na ochranu jeho cti a ľudskej dôstojnosti. Zníženie dôstojnosti žalobcu bolo značné, preto mu okresný súd priznal aj náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Výrok o povinnosti sťažovateľa odstrániť časť sporného článku a zdržať sa akéhokoľvek rozširovania informácií v časti týkajúcej sa žalobcu okresný súd odôvodnil tým, že žalobca bol aktívne legitimovaným na podanie takéhoto návrhu v časti výrokov, ktorými sťažovateľ zasiahol do jeho práva na ochranu jeho osobnosti, preto návrhu v tejto časti vyhovel.

9. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom namietal jeho nedostatočné odôvodnenie, nesprávne skutkové zistenia a nesprávne právne posúdenie súdom prvej inštancie. V odvolaní poukázal na to, že z rozhodnutia súdu prvej inštancie nie je zrejmé, ktoré tvrdenia majú byť nepravdivými tvrdeniami a ktoré neoprávnenou kritikou, keďže vo vzťahu k týmto dvom skupinám výrokov sa uplatňujú odlišné kritériá. Namietal, že súd namiesto žalobcu, ktorý sa domáhal odstránenia celého článku sťažovateľa, vybral tie výroky, o ktorých sám uznal, že majú byť zásahom do osobnostných práv žalobcu. Záver súdu o tom, že výroky, za ktoré sa má ospravedlniť, sú nepravdivé skutkové tvrdenia, nemá podľa sťažovateľa oporu vo vykonanom dokazovaní a ani závery o neoprávnenej kritike neobstoja. Z predmetného článku je zrejmé, že jeho úmyslom bolo povzbudiť iných pacientov, aby sa dožadovali ľudskeho či dôstojného neponižujúceho zaobchádzania, čo je legitímnym cieľom, ktorý vyplýva z § 11 ods. 9 písm. a) a písm. i) zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 576/2004 Z. z.“). Zmyslom a cieľom jeho článku bola snaha prispieť k dlhodobu prebiehajúcej diskusii o obsahu a úrovni zdravotnej starostlivosti na Slovensku. Zdôraznil, že poskytovanie zdravotnej starostlivosti je otázkou verejného záujmu a úroveň poskytovania zdravotných služieb je predmetom živého záujmu spoločnosti. Zhrnul, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je nesprávne a nezákonné, keďže obmedzuje jeho právo zapojiť sa do diskusie o otázkach verejného záujmu, dokonca mu ukladá povinnosť nielen sa ospravedlniť žalobcovi za svoje výroky, ale tiež nevyjadrovať sa o poskytovaní zdravotnej starostlivosti žalobcom.

10. Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu okrem výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti ako vecne správny, keď sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením jeho rozhodnutia, konštatujúc správnosť jeho dôvodov. Vo vzťahu k námietke sťažovateľa, že prvoinštančný súd neaplikoval ustanovenia právnych predpisov vzťahujúcich sa na poskytovanie zdravotnej starostlivosti, krajský súd poukázal na to, že predmetom tohto konania je ochrana osobnosti podľa § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka. Úrad pre dohľad, ktorý konal na podnet sťažovateľa, nezistil pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti porušenie zákona č. 576/2004 Z. z. Z písomného záznamu o dohľade na diaľku z 18. októbra 2013 vyplýva, že pri výkone dohľadu neboli zistené nedostatky pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti, zdravotná starostlivosť bola poskytnutá štandardným spôsobom v dostatočnom rozsahu a správne s tým, že žalobca komplexne vyšetril sťažovateľa, pri palpačnom vyšetrení nenahmatal nijakú rezistenciu, ultrazvukové vyšetrenie obličiek bolo negatívne, stav uzavrel ako prostatitídu, odporučil antibiotickú liečbu. V nasledujúci deň po kontrolnom vyšetrení [REDAKOVANÉ] potvrdil diagnózu žalobcu akútnej prostatitídy, pričom diagnóza akútnej prostatitídy bola správna a nasledujúci deň bola doplnená o zápal nadsemeníka, ktorý sa môže prejaviť zápalovou induráciou až po niekoľkých hodinách od vzniku ťažkostí, ako to bolo aj v prípade sťažovateľa. Nedošlo

tým k oneskoreniu liečby, pretože antibiotiká boli správne ordinované už v predchádzajúci deň. Ultrazvukové vyšetrenie semenníkov je v podstate na rozhodnutí lekára, pričom zápal nadsemeníka a prostaty sú mimoriadne citlivé ochorenia a vyžadujú si aj patričnú trpezlivosť pacienta. Pokiaľ sťažovateľ dostal záchvatové bolesti na röntgenovom pracovisku, z vykonaného dokazovania vyplýva, že potom, ako zdravotná sestra z röntgenového pracoviska telefonovala do ambulancie žalobcu, že sťažovateľ má silné krče, žalobca dal pokyn sestre, aby vyzvala sťažovateľa na hospitalizáciu, čo však odmietol. Odvolací súd navyše uviedol, že existujú niektoré zdravotnícke vyšetrenia, ktoré sú bolestivé, ku ktorým nesporne patrí aj palpačné vyšetrenie prostaty a aj prah bolestivosti nie je u všetkých ľudí rovnaký. Napokon pokiaľ v anamnéze vyhotovenej najprv lekárkou infekčného oddelenia [REDAKOVANÉ] o 13.50 h je uvedený opuch a začervenenie semenníkov a v anamnéze [REDAKOVANÉ] o 15.09 h uvedené, že v noci začali bolesti semenníkov, semenníky sú palpačne v norme, citlivé až bolestivé, prostata malá, mäkká, bolestivá. Z výsluchu [REDAKOVANÉ] (č. l. 140 – 141 spisu) nesporne vyplynulo, že pohlavné orgány žalovaného nevidela, vychádzala len z toho, čo uviedol pacient.

11. K námietke sťažovateľa, že nie je zrejmé, ktoré výroky sú difamujúce, ktoré sú neoprávnenou kritikou a ktoré sú nepravdivé, odvolací súd poukázal na odôvodnenie rozsudku okresného súdu (str. 36, 37 a 38), kde súd prvej inštancie špecifikuje, ktorý z výrokov považuje za difamujúci, ktorý za nepravdivý a ktorý za neoprávnenú kritiku, a zároveň uvádza dôvody, prečo ich za také považuje.

12. Krajský súd ďalej uviedol, že dôvodom obmedzenia slobody prejavu môže byť aj ochrana práv a slobôd iných, teda okrem iného aj záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti v rozsahu garantovanom v čl. 19 ústavy a konkretizovanom najmä v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré chránia fyzické osoby pred neoprávnenými zásahmi zo strany iných osôb (IV. ÚS 107/2010). K zásahom do osobnostných práv môže dôjsť slovom, písmom, obrazom i akýmkoľvek iným konaním difamujúcej povahy. Ak k takému porušeniu malo dôjsť slovom, treba pri skúmaní primeranosti konkrétnych výrokov v prvom rade odlíšiť, či ide o skutkové tvrdenia alebo hodnotiaci úsudok (kritiku), pretože podmienky kladené na prípustnosť každej z týchto kategórií sa líšia. Skutkové tvrdenia sa opierajú o fakty, objektívne existujúcu realitu, ktorá je zistiteľná pomocou dokazovania, pravdivosť tvrdenia je teda overiteľná. Na rozdiel od skutkového tvrdenia hodnotiaci úsudok vyjadruje subjektívny názor svojho autora, ktorý k danému faktu zaujíma určitý postoj tak, že ho hodnotí z hľadiska správnosti a prijateľnosti, a to na základe vlastných (subjektívnych) kritérií. Aj z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že hoci nie je možné preukazovať pravdivosť názoru, resp. hodnotiaceho úsudku, aj názor či hodnotiaci úsudok môže byť excesom a nemusí byť v súlade so slobodou prejavu – a to najmä vtedy, keď hodnotiaci úsudok nemá žiadny faktický (skutkový) základ, od ktorého by sa odvíjal. To podľa odvolacieho súdu vyplýva aj v tomto konaní. V rozhodnutiach *De Haes a Gijssels v. Belgicko* a *Feldek v. Slovenská republika* ESLP uviedol, že „*tam, kde tvrdenie je hodnotiacim úsudkom, môže primeranosť zásahu závisieť od toho, či existuje dostatočný skutkový základ pre napadnuté tvrdenie, pretože dokonca aj hodnotiaci úsudok bez akéhokoľvek skutkového základu, ktorý by ho podporoval, môže byť neprimeraný*“. Podľa uvedeného vyslovenie hodnotiaceho úsudku požíva ochranu v rámci zaručenej slobody prejavu, len keď prejavovaný hodnotiaci úsudok vychádza z dostatočného faktického základu a nevybočuje tak z medzí v demokratickej spoločnosti všeobecne uznávaných pravidiel slušnosti.

Rovnako podľa ústavného súdu (I. ÚS 390/2011) nie je dôležité teoretické zaradenie uverejnených výrokov na fakty, alebo hodnotiace súdy, ktoré je v praxi často ťažké rozlíšiť, lebo mnohé výroky pôsobia „hybridne“, t. j. môžu byť i faktom i hodnotovým súdom. Je potrebné, aby osoba disponovala dostatočnými podkladmi, na základe ktorých by dospela k uvedeným výrokom, t. j. aj v prípade, ak by sa uvedené výroky považovali za hodnotové súdy, pokiaľ nevychádzajú z dostatočného skutkového základu, ich zverejnením dôjde k porušeniu práva na ochranu osobnosti.

13. Krajský súd ďalej argumentoval, že v prípade stretu subjektívneho práva oprávnenej osoby a práva na slobodu prejavu je predpokladom správneho rozhodnutia súdu test pomernosti, ktorý zohľadní okolnosti na oboch procesných stranách. Na strane osoby domáhajúcej sa ochrany osobnosti a s nimi súvisiacich nárokov ide predovšetkým o to, do akého práva, koho, čím, s akou intenzitou a akými dôsledkami bolo zasiahnuté, a na strane osoby, proti ktorej smeruje návrh na ochranu osobnosti a s ním súvisiace nároky, ide o to, aké boli ciele a zvolené prostriedky uplatnenia slobody prejavu. Súčasťou slobody prejavu môže byť aj kritika. Aby kritika (navyše čo aj oprávnená) nenapĺňala znaky neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti, musí byť vecná (nie zahmlievajúca alebo škandalizujúca), pravdivá (vychádzajúca z pravdivých podkladov) a primeraná, čo sa týka spôsobu účelu obsahu a formy. Cieľom kritiky s takýmito znakmi má byť náprava určitého negatívneho javu (okolnosti alebo správania). Nie však urážka, poníženie, zosmiešnenie, škandalizácia, čo sa stalo podľa odvolacieho súdu aj v danej veci. V konaní pred okresným súdom nebolo preukázané, že by žalobca pri vyšetrení žalovaného postupoval hrubo, nerešpektoval jeho intimitu, a preto ani hodnotenie osoby žalobcu žalovaným ako povrchného a arogantného nemalo vecný podklad. Odvolací súd preto v závere konštatoval, že súd prvej inštancie správne vyhodnotil obsah, intenzitu a okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu došlo, so zreteľom na závažnosť vzniknutej ujmy u žalobcu v zmysle § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Bral zreteľ aj na to, kde bol inkriminovaný článok zverejnený, keďže išlo blog zverejnený na internetovej stránke denníka [REDACTED]

14. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č. k. 6Cdo/201/2017 z 27. septembra 2018 ako neprípustné odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

15. Sťažovateľ zdôraznil skutočnosť, ktorá vyplýva aj z rozhodnutí ESĽP (Frankowicz proti Poľsku, sťažnosť č. 53025/99 a Heinisch proti Nemecku, sťažnosť č. 28274/08), že poskytovanie zdravotnej starostlivosti je osobitnou oblasťou, ktorá je predmetom verejného záujmu. Je nesporné už zo samotného článku, že sťažovateľ v ňom explicitne vyjadril záujem prispieť k celospoločenskej diskusii o úrovni poskytovania zdravotnej starostlivosti. Konajúce súdy však osobitnú povahu predmetu článku sťažovateľa do úvahy nebrali, čím nespĺnili svoju povinnosť nájsť spravodlivú rovnováhu medzi ochranou osobnosti žalobcu a práva sťažovateľa vyjadrovať sa o otázkach zdravotnej starostlivosti, ktorá mu bola poskytnutá a s ktorou pociťoval hlbokú nespokojnosť.

16. Sťažovateľ uviedol, že súčasťou výroku, za ktorý sa má ospravedlniť a ktorý bol súdom označený za nepravdivý, je aj tá časť článku, kde sťažovateľ uvádza, že žalobca pôsobil povrchno a arogantne. Je zrejmé, že toto vyjadrenie je hodnotiacim úsudkom. Krajský súd sa stotožnil s tým, že tieto tvrdenia sú údajne skutkovými tvrdeniami, ktoré majú poukazovať na to, že povrchnosť a arogantnosť žalobcu ako lekára mala vyplývať z nevykonania USG vyšetrenia. Ako však vyplýva zo samotného článku, žalobca začal jeho vyjadrenie konštatovaním, „Čo to je za sprostosť, že vás poštíte o vad a vy máte teraz spuchnuté vajcia?“ Na pojednávaní konanom 18. februára 2015 žalobca vo svojej výpovedi nepoprel sťažovateľom uvádzané vyjadrenie, jeho obrana ale spočívala v tom, že išlo o konverzáciu medzi ním ako lekárom a jeho zdravotnou sestrou. Je zrejmé, že uvedený prístup, spôsob vyjadrovania žalobcu ako ošetrojúceho lekára rozhodne nezodpovedá požiadavke na zachovávanie dôstojnosti sťažovateľa ako pacienta a na humánny, etický a dôstojný prístup žalobcu ako zdravotníckeho pracovníka. Pokiaľ je teda sťažovateľovi právoplatným rozhodnutím uložené ospravedlniť sa žalobcovi za hodnotenie žalobcu ako povrchného a arogantného, takéto rozhodnutie súdu nielenže nerešpektuje osobitný predmet vyjadrení sťažovateľa na adresu žalobcu, ale ukladá sťažovateľovi označiť za nepravdivý svoj hodnotiaci úsudok, ktorý si vytvoril o žalobcovi na základe jeho správania, ktorým došlo celkom zjavne k porušeniu práv sťažovateľa ako pacienta.

17. Podľa sťažovateľa rozhodnutím súdu mu bolo uložené odstrániť zo svojho článku opis situácie obsahujúcej už citované vyjadrenie žalobcu, ako aj opis priebehu vyšetrenia sťažovateľa žalobcom, ktorý žalobca v konaní pred súdom nepoprel. Bolo mu teda uložené, aby zo svojho článku odstránil pravdivé tvrdenia a vlastné hodnotiace úsudky. Na takýto zásah do práva sťažovateľa neexistuje žiadny legitímny dôvod. Uvedený opis vyšetrenia neobsahuje skutočnosti osobnej ani intímnej povahy vo vzťahu k žalobcovi, keďže opisuje výkon jeho povolania zdravotníckeho pracovníka u verejného poskytovateľa zdravotných služieb. Navyše, sťažovateľovi bolo súdom uložené zdržať sa akéhokoľvek rozširovania informácií obsiahnutých v tejto časti článku.

18. Sťažovateľ nepovažuje za opodstatnenú ani tú časť rozsudku okresného súdu, ktorá mu ukladá označiť ako nepravdivé tvrdenia o tom, že žalobca nevykonaním USG vyšetrenia semenníkov si nevytvoril predpoklad na zistenie skutočnej diagnózy, veľmi výrazne skomplikoval postup iných lekárov, zdravotný stav sťažovateľa a jeho bolesť. V tejto súvislosti tvrdí, že v konaní preukázal, že žalobca nevykonal všetky dostupné vyšetrenia, ktorými by mohol stanoviť alebo vylúčiť diagnózu zápal nadsemenníkov u sťažovateľa.

19. S poukazom na uvedené podľa názoru sťažovateľa krajský súd neposúdil ústavne akceptovateľným a udržateľným spôsobom konflikt medzi ústavou a dohovorom zaručeným právom na slobodu prejavu sťažovateľa a právom na ochranu osobnosti žalobcu. Krajský súd použil východiská pre aplikáciu nevyhnutnosti zásahu do práv sťažovateľa na slobodu prejavu v záujme ochrany práv žalobcu spôsobom, ktorý nielenže nezohľadňuje proporcionalitu medzi právami sťažovateľa a žalobcu, ale v niektorých aspektoch nie je možné nájsť opodstatnenie ani pre záver, že napadnuté rozhodnutie sleduje legitímny cieľ a je v súlade so zákonom. Zásah do práva sťažovateľa na slobodu prejavu bol vykonaný spôsobom, ktorý zákon (Občiansky zákonník) nepripúšťa, keďže sťažovateľovi bolo uložené tvrdiť o vlastnom názore na žalobcu, že tento je nepravdivý. Zároveň mu bolo uložené odstrániť z dotknutého článku aj tie časti opisujúce priebeh vyšetrenia u žalobcu, ktorý žalobca nepoprel. Bolo mu zakázané s kýmkoľvek hovoriť o tom, aký bol priebeh jeho vyšetrenia žalobcom. Rozhodnutie potvrdené krajským súdom,

ktoré ukladá sťažovateľovi odstrániť zo svojho článku časti obsahujúce priebeh vyšetrenia sťažovateľa žalobcom, nezodpovedá zákonom vymedzenému predmetu ochrany podľa § 11 Občianskeho zákonníka. Nejde totiž o skutočnosti tvoriace súkromie žalobcu a ochranu žalobcu pred zverejňovaním opisu toho, ako poskytuje zdravotnú starostlivosť, nemožno vyvodiť ani z iného právneho predpisu. Sťažovateľ je toho názoru, že neprekročil svojím článkom a v ňom uverejnenými vyjadreniami medze slobody prejavu a zásah zo strany súdu nie je opatrením nevyhnutným v demokratickej spoločnosti na ochranu povesti alebo práva žalobcu.

20. Vo vzťahu k námietke porušenia práv procesného charakteru (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) sťažovateľ vo svojej argumentácii uviedol, že k porušeniu jeho práv napadnutým rozsudkom došlo v dôsledku nerešpektovania tých ustanovení Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktoré majú zabezpečiť aplikáciu čl. 152 ods. 4 ústavy (čl. 3 ods. 1 CSP).

III.

Vyjadrenie krajského súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

21. Krajský súd zastáva názor, že v odôvodnení napadnutého rozsudku sa náležite vysporiadal s podstatou sťažnostných argumentov a poskytol vyčerpávajúcu odpoveď aj na sťažovateľom nastolenú otázku posúdenia difamačného charakteru ním zverejneného príspevku z pohľadu rozlišovania medzi skutkovými tvrdeniami (tvrdením faktov) a hodnotiacimi úsudkami v ňom. Pôvodne bolo takéto striktné rozlišovanie medzi uvedenými druhmi výrokov založené na zásadnej možnosti preukázania pravdivosti skutkových tvrdení a, naopak, na principiálnom vylúčení skúmania pravdivosti hodnotiacich úsudkov (napr. rozsudok ESLP vo veci sťažnosti č. 9815/82, *Ligens vs. Rakúsko*). V praxi však nie je rozlíšenie skutkových tvrdení a hodnotiacich úsudkov jednoduché a vždy jednoznačné. V právnej praxi (v podmienkach Slovenskej republiky i v rámci rozhodovacej praxe ESLP) boli zaznamenané prípady, keď výroky, gramaticky vyjadrujúce fakt, boli považované za hodnotiace úsudky, a na druhej strane vyslovený názor (napríklad o podozrení, že mohlo dôjsť k zmanipulovaniu vyšetrovania závažného trestného činu, vzhľadom na to, že v okolnostiach prípadu išlo o konkrétne, veľmi závažné obvinenie bez poskytnutia priestoru pre vytvorenie si odlišného názoru adresátom), za tvrdenie podliehajúce dôkazu pravdy (napr. rozsudok veľkého senátu ESLP vo veci *Pedersen a Baadsgaard vs. Dánsko*, č. 49017/99). Novšia judikatúra ESLP reflektuje na skutočnosť, že skutkové tvrdenia sa v praxi s hodnotiacimi úsudkami prelínajú a že každý názor je založený na určitom skutkovom východisku, a preto nemožno kategóriu pravdivosti ani vo vzťahu k hodnotiacim úsudkom považovať za úplne bezvýznamnú. Hodnotový súd tak podľa doktríny ESLP musí mať aspoň minimálny vecný základ; dokonca vo svojej judikatúre vytvoril kategóriu tzv. „*hodnotovo zafarbených skutkových tvrdení*“. I tento jav svedčí o tom, že postupne dochádza čoraz častejšie k prekonávaniu kategorického určovania ostrých hraníc medzi skutkovými tvrdeniami a hodnotiacimi úsudkami. Výstižný záver v tejto súvislosti formuloval napríklad Ústavný súd Českej republiky v náleze č. k. I. ÚS 367/03 z 15. marca 2005, v zmysle ktorého pri hodnotení základu hodnotiaceho úsudku je nevyhnutné brať zreteľ na celý článok, a nie na jednu alebo dve dotknuté vety, ako to robia všeobecné súdy, rovnako ako na celospoločenský kontext, v ktorom sa určité výroky prednášajú. Dôležité pritom

je tiež pri súdmi všeobecne akceptovanej miere zjednodušovania, skresľovania či nepresností predovšetkým, aby celkové vyznenie určitej informácie zodpovedalo pravde (nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. I. ÚS 156/99 z 8. februára 2000), a tiež aby, pokiaľ prejav obsahuje aj hodnotiace úsudky autora, v ňom bol opísaný relevantný skutkový dej (skutkové tvrdenie) takým spôsobom, ktorý umožňuje čitateľovi urobiť si vlastný hodnotiaci úsudok (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 3Cdo/84/2011 z 13. októbra 2011). ESLP vo svojom rozsudku z 12. júla 2001 vo veci Feldek vs. Slovenská republika v tejto spojitosti konštatoval potrebu posudzovať nevyhnutnosť spojenia hodnotiaceho úsudku a faktov. Na tomto základe sa krajský súd domnieva, že pre záver o difamačnom charaktere sťažovateľom zverejnenej informácie i o podobe súdom poskytnutej ochrany pred neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti má význam viac než skúmanie povahy jeho parciálnych častí posúdenie celkového vyznenia v organickom spojení skutkových tvrdení i hodnotiacich úsudkov. Aj v prípade otázky verejného záujmu sa zverejnená informácia nemôže obmedziť len na zaujatie subjektívneho názoru s prezentovaním vybraných skutočností, ale hodnotenie musí byť i tu podopreté faktmi, ktoré predstretú kritiku objektívne umožnia jej adresátom konfrontovať s realitou a vlastným vnímaním skutkovej situácie.

22. Podľa krajského súdu „*skutkové nálezy*“, na ktorých je napadnutý rozsudok vystavaný, majú dostatočnú pravdivosťnú a logickú oporu vo vykonaných dôkazoch a právne závery z nich vyvedené rozhodne nie sú s nimi v rozpore, už vôbec nie v extrémnom nesúlade a nemožno ich považovať ani za celkom zrejme svojvoľné ani vymykajúce sa obvyklosti rozhodovacej praxe. K prípadne zisteným procesným pochybeniam krajský súd pripomenul, že podľa judikatúry ústavného súdu sa zachovanie základného práva na súdnu ochranu posudzuje z pohľadu, či celé konanie vykazuje znaky spravodlivého procesu, a rozhodnutie sa zásadne nezrušuje len preto, aby sa formálne zopakoval proces a odstránili formálne vady, ak výsledok konania nemôže priniesť pre sťažovateľa priaznivejšie rozhodnutie (napr. III. ÚS 246/2018). Z týchto dôvodov podľa krajského súdu sťažnostným námietkam vytýkajúcim v konečnom dôsledku nesprávnosť procesného postupu, skutkových zistení a právnych záverov rozhodnutia chýba ústavnoprávny rozmer. Krajský súd preto považuje sťažnosť sťažovateľa za neopodstatnenú.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

23. Ústavný súd upovedomil o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie zúčastnenú osobu – žalobcu, zastúpeného advokátkou [REDAKOVANÉ], ktorý vo svojom vyjadrení k meritu ústavnej sťažnosti uviedol:

a) Kľúčovým rozdielom medzi citovanými rozhodnutiami ESLP a situáciou sťažovateľa je, že zo strany žalobcu nedošlo k pochybeniu pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti. O správnosti postupu žalobcu rozhodol úrad pre dohľad, ktorý konal na podnet sťažovateľa. Z jeho rozhodnutia jednoznačne vyplýva, že tvrdenie sťažovateľa v dotknutom článku, podľa ktorého „*tým, že [REDAKOVANÉ] nevykonal USG vyšetrenie semenníkov, dokonca ich prehmatával rukami (!). Nevytvoril si tým predpoklad na zistenie skutočnej diagnózy zdokumentovanej až na druhý deň obvodným urológom (zápal nadsemenníka s cystou 8 mm)*“, nie je pravdivé. Prehmatávanie rukami je v danej situácii štandardné vyšetrenie, nevykonanie USG bolo taktiež štandardným postupom, keďže preň nebola indikácia. „*Skutočná diagnóza*“ bola zadokumentovaná práve žalobcom, nie na druhý deň obvodným urológom, keďže ten len potvrdil diagnózu stanovenú žalobcom. Zápal nadsemenníkov sa môže prejaviť

až po niekoľkých hodinách, čo bola v zmysle rozhodnutia úradu pre dohľad aj situácia sťažovateľa. Ani tvrdenie o výraznom skomplikovaní ďalšieho postupu iných lekárov a zdravotného stavu sťažovateľa nie je pravdivé, keďže žiadne skomplikovanie postupu nenastalo a sťažovateľ ani žiadne neuvádza. Podľa úradu pre dohľad liečba bola nasadená správne a včas, čo potvrdzuje aj to, že nasledujúci deň obvodný urológ navrhuje v liečbe pokračovať. Sťažovateľ sa preto snažil prispieť do celospoločenskej diskusie o úrovni poskytovania zdravotnej starostlivosti nepravdivými tvrdeniami, ktoré nemôžu požívať ochranu slobody prejavu.

b) Podstatou zásahu do osobnostných práv žalobcu je uvedenie nepravdivých tvrdení, že ním určená diagnóza nebola správna, čo výrazne skomplikovalo ďalší postup iných lekárov a zdravotný stav sťažovateľa, čo je spôsobilé výrazným spôsobom zasiahnuť do profesnej cti žalobcu ako lekára. V priebehu konania nebolo preukázané, že by sťažovateľ skutočne mal zápal nadsemeníkov v čase, keď bol vyšetrený žalobcom, takže tvrdenie, že žalobca mu pre jeho pochybenie nediagnostikoval zápal nadsemeníkov, je len subjektívnym tvrdením sťažovateľa, ktoré nevyplýva z vykonaného dokazovania. Účinná liečba bola zabezpečená včas, pretože ani obvodný urológ, ktorý okrem prostatitídy diagnostikoval aj zápal nadsemenníkov, neurčil inú liečbu, ako určil žalobca.

c) K znaleckému posudku [REDAKOVANÉ], zúčastnená osoba zdôrazňuje, že nejde o znalca zapísaného v zozname znalcov, a teda ním predložený dokument je len listinným dôkazom. Aj z neho však jednoznačne vyplýva, že bolesti semenníkov môžu byť súčasťou príznakov pri prostatitíde, obzvlášť pri prostatitíde akútnej. Pri vyšetrení bola stanovená diagnóza prostatitídy, diagnóza zápalu nadsemenníkov nebola vykonaná. Tento záver však neovplyvnil ďalší priebeh choroby, pretože antibiotiká boli nasadené.

d) Konajúce súdy postupovali správne, keď hodnotili vyjadrenia sťažovateľa ako celok, pretože ich nie je možné rozdeliť na jednotlivé slová, ktoré by vytrhnuté z kontextu dávali celkom iný význam. Aj keď hodnotiaci úsudok vzhľadom na svoj subjektívny charakter vylučuje dôkaz pravdy, musí vychádzať z dostatočného faktického základu. Faktický základ tvrdení sťažovateľa nebol preukázaný. Aj v prípade, že by išlo o hodnotiaci úsudok, bol by neprimeraným z dôvodu absencie akéhokoľvek skutkového základu.

e) Žalobca nie je verejne činnou ani pre verejne známou osobou, a teda jeho osobnostné práva požívajú vyššiu mieru ochrany. Nie je povinný znášať hodnotiace úsudky, ktoré nemajú oporu v pravdivých faktoch alebo z nich logicky nevyplývajú (napr. II. ÚS 54/2010). Článok sťažovateľa nebol politickým prejavom a nespĺňa ani kritérium veci verejného záujmu, ktoré by požívali osobitnú ochranu. Sťažovateľ nie je novinárom, ktorému sa poskytuje vyššia miera ochrany a privilégium určitej miery nepresnosti. Celkové vyznenie informácie obsiahnutej v blogu nezodpovedalo pravde a obsahuje nepravdivé skutkové tvrdenia. Predmetné informácie boli distribuované hromadne a do dnešného dňa sa nachádzajú na stránke v takom rozsahu, že oproti pôvodnému zneniu je odstránené meno žalobcu. Sporný článok je do dnešného dňa, nerešpektujúc právoplatné rozhodnutie súdu, na internetovej stránke spolu s predmetnou diskusiou a k dnešnému dňu bol prečítaný 8748 krát.

f) Konajúce súdy nijakým spôsobom nezasiahli do sťažovateľovho práva na slobodu prejav ani ho neobmedzili. Boli opatrením nevyhnutným v demokratickej spoločnosti na ochranu povesti, dobrého mena a profesijnej cti žalobcu, ktoré bolo vykonané len v nevyhnutnej miere, keďže sťažovateľovi nebola uložená povinnosť odstrániť celý článok, ale len časti, ktoré obsahovali nepravdivé informácie a difamujúce vyjadrenia.

III.3. Replika sťažovateľa:

24. Sťažovateľ v reakcii na vyjadrenie krajského súdu uviedol:

a) Krajský súd vo svojom vyjadrení nedáva žiadnu odpoveď na námietky sťažovateľa uvedené v jeho ústavnej sťažnosti. Časť svojho vyjadrenia krajský súd venuje svojmu pohľadu na kategóriu skutkových tvrdení a hodnotiacich úsudkov a ich prelinaniu sa bez toho, aby akýmkoľvek spôsobom tento svoj pohľad spojil s predmetom konania pred ústavným súdom a s konkrétnym obsahom ústavnej sťažnosti sťažovateľa.

b) Ďalšiu významnú časť svojho vyjadrenia venuje krajský súd artikulovaniu svojho názoru, že ústavný súd v zásade nie je oprávnený hodnotiť vykonané dokazovanie pred všeobecnými súdmi a právne názory z tohto dokazovania vyvozené. Táto argumentácia krajského súdu jednoznačne naznačuje jeho názor, že rozhodnutie, ktoré je predmetom ústavnej sťažnosti, by nemalo byť predmetom prieskumu ústavným súdom. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou v tom zmysle, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné, s priamym účinkom na základné práva sťažovateľa. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti (osobitne v bodoch 19 až 21) namieta práve nezlučiteľnosť aplikácie právnych predpisov okresným a krajským súdom s jeho základnými právami zakotvenými v ústave a dohovore. Argumentácia krajského súdu dovedená do dôsledkov by zbavovala fyzické osoby a právnické osoby možnosti dovoliť sa ochrany svojich základných práv. Tieto totiž prerastajú právnymi vzťahmi, práve podústavnými právnymi predpismi, ktoré tieto vzťahy regulujú. Nie je preto možné oddeliť zákony, účelom ktorých je „preniesť do právnych vzťahov“ základné práva a slobody od týchto základných práv.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

25. Spor, ktorý viedol sťažovateľa k podaniu ústavnej sťažnosti, spočíva v konflikte medzi ústavou a dohovorom garantovanou slobodou prejavu sťažovateľa a právom na ochranu osobnosti žalobcu, ktoré je taktiež garantované tak ústavou (najmä čl. 16 a čl. 19), ako aj dohovorom (čl. 8). Podstatou rozhodovania o väčšine obdobných káuz je hľadanie vyváženého vzťahu medzi ústavou garantovaným právom na ochranu cti, dôstojnosti či súkromia na jednej strane a slobodou prejavu a právom na informácie na strane druhej. Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej doterajšej judikatúre už viackrát zdôraznil, že každý konflikt vo vnútri systému základných práv a slobôd (resp. ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách) treba riešiť prostredníctvom zásady ich spravodlivej rovnováhy (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 22/06, m. m. PL. ÚS 6/04, III. ÚS 34/07). Všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, kým uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 7/96).

26. Podľa judikatúry EŠLP sloboda prejavu predstavuje jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti a jednu zo základných podmienok jej rozvoja a sebarealizácie jednotlivca. Uplatňuje sa nielen vo vzťahu k „informáciám“ a „myšlienkam“, ktoré sa prijímajú priaznivo, resp. sa pokladajú za neurážlivé a neutrálne, ale aj k tým, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva. Vyžaduje si to pluralizmus, znášanlivosť a veľkorysosť, bez ktorých nemožno hovoriť o „demokratickej spoločnosti“ (Handyside v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 5493/72, rozsudok zo 7. 12. 1976, § 49).

27. V niektorých situáciách však musí sloboda prejavu ustúpiť. Limitačné klauzuly v čl. 26 ods. 4 ústavy explicitne uvádzajú dôvody obmedzenia slobody prejavu, pričom ide o obmedzenia, ktoré musia zodpovedať vždy demokratickému charakteru spoločnosti („opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné“). Dôvodom takéhoto obmedzenia môže byť aj „ochrana práv a slobôd iných“, teda okrem iného aj záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti v rozsahu garantovanom v čl. 19 ústavy a konkretizovanom najmä v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré chránia súkromné osoby pred neoprávnenými zásahmi zo strany iných súkromných osôb alebo štátu.

28. Vychádzajúc zo záväznosti ústavy pre všetky orgány verejnej moci, všeobecné súdy nevyvímajúc, ústavný súd konštatuje, že pri rozhodovaní sporov vo veciach ochrany osobnosti musí byť vždy zohľadnená ochrana slobody prejavu, a to minimálne v rozsahu jej ústavných záruk. Zodpovedajúce ustanovenia Občianskeho zákonníka teda nemožno aplikovať izolovane, ale je nutné ich vykladať a aplikovať v súlade s ústavou. Nutnosť zohľadniť slobodu prejavu, samozrejme, neznamená rezignáciu na ochranu osobnosti. Znamená to však, že v niektorých prípadoch musí byť uprednostnená sloboda prejavu, aj keď daný prejav môže mať isté nedostatky z hľadiska klasickej zákonnej ochrany osobnosti (porovnaj k tomu aj rozsudok najvyššieho súdu č. k. 5Cdo/55/2008 z 25. februára 2009, www.nsud.sk). Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína tiež povinnosť všeobecných súdov zohľadňovať pri svojej rozhodovacej činnosti relevantnú judikatúru EŠLP a ďalších medzinárodných súdnych orgánov vyvoditeľnú okrem iného aj z čl. 1 ods. 2 ústavy.

29. Keďže sťažovateľovi bola rozsudkom okresného súdu uložená povinnosť ospravedlniť sa žalobcovi, odstrániť časť sporného článku a povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy, ktoré krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil, je nepochybné, že rozhodnutiami všeobecných súdov došlo k zásahu do ústavou garantovanej slobody prejavu sťažovateľa, t. j. došlo k jej obmedzeniu. Úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či v danom prípade išlo z ústavného hľadiska o akceptovateľné obmedzenie slobody prejavu.

30. Obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody, a teda aj slobody prejavu, možno považovať za ústavne akceptovateľné, len ak bolo ustanovené zákonom, resp. na základe zákona, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom, t. j. musí ísť o obmedzenie, ktoré je v súlade so zásadou proporcionality (m. m. I. ÚS 4/02, I. ÚS 36/02, I. ÚS 193/03).

31. Obmedzenie slobody prejavu sťažovateľa bolo uskutočnené na zákonomnom podklade, ktorý tvorili ustanovenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, pričom zároveň išlo o obmedzenie sledujúce ochranu práva na súkromie, resp. práva na ochranu osobnosti žalobcu (vážnosti, profesijnej cti a dobrého mena), čo nepochybne možno považovať za legitímny cieľ. Z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti napadnutého rozsudku bolo preto kľúčovým posúdenie, či bol zásah do slobody prejavu sťažovateľa primeraný, t. j. či zodpovedal zásade proporcionality.

32. Na uvedený účel, obdobne ako v iných porovnateľných prípadoch (napr. II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09, IV. ÚS 107/2010, I. ÚS 408/2010, III. ÚS 351/2012, IV. ÚS 448/2012), ústavný súd vykonal test proporcionality založený na hľadaní odpovedí na otázky KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO v danom prípade „hovoriť“ (uverejnil informáciu).

33. Z judikatúry ESĽP vyplýva, že privilegované postavenie z hľadiska ochrany slobody prejavu patrí novinárom a masmédiám, a to zvlášť pri informovaní o veciach verejného záujmu (napr. rozsudok ESĽP Prager a Oberschlick v. Rakúsko z 26. 4. 1995, sťažnosť č. 1594/90 alebo rozsudok ESĽP Bladet Tromso a Stensaas proti Nórsku z 20. 5. 1999, sťažnosť č. 21980/93). Novinári majú (sociálnu) povinnosť poskytovať informácie a myšlienky týkajúce sa všetkých záležitostí verejného záujmu a verejnosť má právo takéto informácie dostať. Novinárom je dokonca umožnené používať určitú mieru prehánania a provokácie (Perna c/a Taliansko).

34. V prípade sťažovateľa nejde o novinára či vydavateľa periodickej tlače alebo vysielateľa. Sťažovateľ sporný článok umiestnil na svoj blog ako občan v súvislosti s riešením svojho vlastného prípadu a svojím zovšeobecňovaním problému sa sťažovateľ dotkol aj celkovej úrovne poskytovania zdravotnej starostlivosti. Celkovo sporný článok vyznieva ako prosba o právnu radu alebo o doporučenie „dobrého právnika“, ako prejav sťažovateľovej snahy „dohnať“ prípad pred súd, ale aj ako povzbudenie pre každého, aby sa dožadoval ľudského a odborného zaobchádzania.

35. Dôsledkom snahy o podporu výmeny názorov o verejne zaujímavých témach je aj kategorizácia osôb, ktorých sa informácie uvedené v tlači týkajú a do ktorých osobnostnej sféry negatívne zasahujú, resp. môžu zasahovať. Hranice akceptovateľnosti šírenia informácií týkajúcich sa osobnostnej sféry sú najširšie u politikov a najužšie u „bežných“ občanov.

36. V danom prípade inkriminovaná časť článku obsahovala informácie týkajúce sa žalobcu vykonávajúceho v čase uverejnenia článku povolanie lekára na urologickom oddelení fakultnej nemocnice, t. j. u verejného poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, pričom kritika obsiahnutá v časti sporného článku sa týkala spôsobu poskytnutia zdravotnej starostlivosti sťažovateľovi zo strany žalobcu, celkového prístupu k sťažovateľovi a spôsobu vyjadrovania žalobcu ako ošetrojúceho lekára. Aj keď v posudzovanom prípade nešlo o osobu verejného záujmu, ústavný súd prihliadol na skutočnosť, že inkriminovaný článok sa netýkal intímnej sféry žalobcu, ale výkonu jeho povolania ako lekára zastávajúceho významnú spoločenskú rolu, teda sféry, ktorá je oprávnená predmetom záujmu verejnosti.

37. Pri posudzovaní proporcionality medzi slobodou prejavu a právom na ochranu osobnosti sa ústavný súd zamerail aj na obsah prejavu sťažovateľa (teda na to, ČO bolo obsahom inkriminovaného článku), ktorý mal spôsobiť neprípustný zásah do osobnostných práv žalobcu. Podnetom na napísanie článku bola osobná skúsenosť sťažovateľa s poskytovaním zdravotnej

starostlivosti, s ktorou pociťoval hlbokú nespokojnosť a ktorú vnímal ako nedôstojnú a poškodzujúcu. Verejná diskusia o úrovni poskytovania zdravotnej starostlivosti a o vzťahu lekár – pacient prebieha v Slovenskej republike dlhodobo, je predmetom živého záujmu verejnosti a vzhľadom na podstatu zdravotnej starostlivosti, ako aj fakt, že je hraená z verejných zdrojov, je vo všeobecnom záujme, aby úroveň tejto starostlivosti zodpovedala oprávneným očakávaniam osôb, ktorým je táto starostlivosť poskytovaná. Aj keď prvotným zámerom publikovania článku malo byť skôr riešenie „vlastného prípadu“ sťažovateľa, článok vyvolal niekoľko stranovú diskusiu a na jeho podklade bol redaktorom Denníka [REDAKOVANÉ] spracovaný článok s názvom „*Pacient: Lekár mi ublížil žiadam trest*“, ku ktorému sa rozvinula 13-stranová diskusia s množstvom diskutujúcich a ktorý priamo odkazuje na inkriminovaný článok sťažovateľa. Ústavný súd preto konštatuje, že predmet sporného článku treba považovať za vec verejného záujmu.

38. Užitočným kritériom pri posudzovaní zásahu do slobody prejavu je miesto zaznenia či uverejnenia sporných výrokov (t. j. KDE bol inkriminovaný článok uverejnený). Vo všeobecnosti platí, že čím hromadnejšie sa informácia distribuuje, tým vyššia je ochrana osobnostných práv. Sporný článok sťažovateľ zverejnil prostredníctvom internetovej stránky Denníka [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (na svojom blogu), prístup ku ktorej je v podstate nielen neobmedzený, ale v súčasnej dobe elektronizácie spoločnosti i pomerne jednoduchý, a preto v širokej miere využívaný. Významné je i to, že údaje rozširované umiestnením na webovej stránke sú k dispozícii potenciálnym adresátom po časovo dlhšie, resp. fakticky neobmedzené obdobie. Preto takýto spôsob šírenia informácií je potrebné považovať za minimálne rovnako účinný ako rozširovanie údajov prostredníctvom elektronických médií, pri ktorých síce v momente uverejnenia informácie túto môže zachytiť väčší okruh adresátov, avšak s plynutím času takáto informácia prestáva byť (na rozdiel od prípadu jej trvalého uverejnenia na internetovej stránke) dostupná. V deň rozhodovania okresného súdu bolo na blogu sťažovateľa, na ktorom publikoval predmetné výroky, 6481 prístupov.

39. Z hľadiska času rozširovania informácií (KEDY bol inkriminovaný článok uverejnený, pozn.) je významný predovšetkým ich odstup od udalostí, o ktorých informujú, ale i to, či sú rozširované v čase prebiehajúcej verejnej diskusie o danej téme, v neposlednom rade aj to, či určité načasovanie nesleduje aj iné zámery, než informovať o určitých udalostiach verejnosť. Verejná diskusia o téme verejného záujmu pritom môže byť síce iniciovaná aj len jedinou osobou, nemožno však hovoriť o trvaní verejnej diskusie, pokiaľ sa do nej nezapojí širší okruh respondentov. Vo veci sťažovateľa nepovažoval ústavný súd načasovanie uverejnenia informácie za mimoriadne významný faktor pre posúdenie proporcionality zásahu. Aj keď sa na prvý pohľad javí, že uverejnený článok mal byť iba prostriedkom riešenia vlastnej veci sťažovateľa, sťažovateľ poukázal na aktuálny problém, ktorý, vychádzajúc z vlastnej skúsenosti, sa pokúsil zovšeobecniť a vyvolať diskusiu o úrovni poskytovania zdravotnej starostlivosti a o prístupe lekára k pacientovi.

40. Z hľadiska kritéria, AKO boli informácie v inkriminovanom článku formulované, ústavný súd vzal do úvahy judikatúru EŠLP, v zmysle ktorej treba pri posudzovaní limitov slobody prejavu starostlivo rozlišovať medzi faktmi a hodnotiacimi úsudkami. Existenciu faktov možno preukázať, zatiaľ čo otázka pravdivosti hodnotiacich úsudkov nepripúšťa dôkazy (Lingens c. Rakúsko, už spomínaný rozsudok; obdobne Feldek c. Slovenská republika, rozsudok z 12. 7. 2001). Aj keď hodnotiaci úsudok vzhľadom na svoj subjektívny charakter vylučuje dôkaz pravdy, musí vychádzať z dostatočného faktického základu (Jerusalem c. Rakúsko, rozsudok z 27. 2. 2001).

Z uvedeného vyplýva, že ak v konkrétnom prípade sú z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti posudzované hodnotiace úsudky, tak je ochrana výrokov takéhoto charakteru z hľadiska slobody prejavu s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu intenzívnejšia ako v prípade uverejnenia faktov (skutkových tvrdení), ktoré sa môžu ukázať neskôr ako nepravdivé.

41. Výrokom rozsudku okresného súdu boli ako nepravdivé označené tieto výroky sťažovateľa: *„Povrchne a arogantne pôsobiaci lekár napriek údajnej odbornosti nevykonal USG vyšetrenie semenníkov, dokonca ich prehmatával rukami (!). Nevytvoril si tým predpoklad na zistenie skutočnej diagnózy zdokumentovanej až na druhý deň obvodným urológom (zápal nadsemenníka s cystou 8 mm. Naopak veľmi výrazne skomplikoval ďalší postup iných lekárov a môj zdravotný stav, hlavne bolesť v miešku.“*

42. Okresný súd pri posudzovaní celého článku dospel k záveru, že výraz *„povrchne a arogantne pôsobiaci lekár“* sťažovateľ použil v súvislosti so spochybnením odbornosti žalobcu, keďže uviedol: *„povrchne a arogantne pôsobiaci lekár napriek údajnej odbornosti nevykonaj USG vyšetrenie semenníkov.“* Okresný súd však uvedený výrok neposudzoval v kontexte celého článku, keď opomenul, že tomuto výroku sťažovateľa predchádzali výroky opisujúce priebeh vyšetrenia sťažovateľa žalobcom, ktorý žalobca v konaní nepoprel. Na pojednávaní okresného súdu 18. februára 2015 žalobca uviedol, že to bola *„konverzácia medzi ním a sestričkou, teda nepovedal to žalovanému“*. Z tohto skutkového zistenia okresný súd nevyvodil vo vzťahu k predmetu sporu žiadny právny záver. Žalovaná časť výroku *„povrchne a arogantne pôsobiaci lekár“* teda nemala svoj pôvod (skutkový základ) v *„údajnej neodbornosti“* žalobcu, ale v nedôstojnom, neempatickom, priam znevažujúcom spôsobe komunikácie žalobcu, či už so sťažovateľom ako pacientom, alebo v jeho prítomnosti so zdravotnou sestrou. Napokon akcent sťažovateľa na nedôstojnosť pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti žalobcom je zrejмый aj z názvu článku

43. K výroku o údajnej neodbornosti žalobcu z dôvodu nevykonania USG vyšetrenia ústavný súd uvádza, že už len samotný prístup a spôsob komunikácie žalobcu mohol u sťažovateľa evokovať jeho povrchnosť ako lekára a vzbudiť pochybnosť o jeho odbornosti. V situácii, v akej sa sťažovateľ nachádzal (podľa jeho slov *„v zúfalom stave“* prišiel v nedeľu približne o 13.00 h pre náhle zhoršenie zdravotného stavu do fakultnej nemocnice v rámci ústavnej pohotovostnej služby), prirodzene očakával predovšetkým empatický prístup ošetrojúceho lekára (urológa), ktorý je nevyhnutným predpokladom pre budovanie dôvery pacienta k lekárovi.

44. Konajúce súdy vo svojich rozhodnutiach argumentovali najmä závermi dohľadu vykonaného úradom pre dohľad, a to aj vo vzťahu k sťažovateľom namietanému nedôstojnému prístupu žalobcu. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že v pôsobnosti úradu je len dohliadať na správnosť poskytnutia zdravotnej starostlivosti [§ 17 ods. 3 písm. a) zákona č. 576/2004 Z. z. a § 18 ods. 1 písm. b) zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov]. Kedy je zdravotná starostlivosť poskytnutá správne, definuje zákon č. 576/2004 Z. z. v § 4 ods. 3. Konajúce súdy sa preto mali námietkou sťažovateľa zaoberať a vo vzťahu k nej aplikovať relevantné ustanovenia zákona č. 576/2004 Z. z.

45. Podľa § 11 ods. 9 zákona č. 576/2004 Z. z. pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti má každý právo za podmienok ustanovených týmto zákonom na

- a) ochranu dôstojnosti, rešpektovanie svojej telesnej integrity a psychickej integrity,
- i) humánny, etický a dôstojný prístup zdravotníckych pracovníkov.

46. Je zrejmé, že uvedený prístup, spôsob vyjadrovania žalobcu ako ošetrojúceho lekára rozhodne nezodpovedal zákonnej požiadavke na zachovávanie dôstojnosti sťažovateľa ako pacienta a na humánny, etický a dôstojný prístup žalobcu ako zdravotníckeho pracovníka. Ak teda žalobca pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti nepostupoval v súlade so zákonnou požiadavkou na zachovanie humánneho, etického a dôstojného prístupu k pacientovi a sťažovateľ ním poskytovanú zdravotnú starostlivosť aj takto vnímal (ako nedôstojnú a poškodzujúcu, pozn.), u sťažovateľa prirodzene mohla vzniknúť dôvodná pochybnosť aj o odbornosti žalobcu, keďže túto, ako laik nevie posúdiť, a to najmä v konfrontácii s vyjadreniami obvodného urológa sťažovateľa [REDAKOVANÉ], ktorý sťažovateľa nasledujúci deň vyšetřil (pričom vykonal aj sonografiu semenníkov) a žalobcom pôvodne stanovenú diagnózu doplnil o zápal nadsemenníka s cystou 8 mm.

47. Napokon ani okresným súdom vykonané dokazovanie jednoznačne nerozptýlilo pochybnosti o tom, či USG vyšetřenie malo byť vykonané, keď okresný súd uviedol, že aj keď v znaleckom posudku predloženom sťažovateľom sú uvedené pochybenia žalobcu pri vyšetření, záver znalca potvrdzuje, že nediagnostikovanie akútneho zápalu nadsemenníka neovplyvnilo ďalší priebeh ochorenia, pretože antibiotiká boli nasadené. Žalobca teda nevykonal dostupné USG vyšetřenie, ktorým mohol stanoviť alebo vylúčiť diagnózu zápal nadsemenníkov, hoci to neovplyvnilo ďalší priebeh ochorenia. Preto bol opodstatneným záver, že nedošlo k pochybeniu žalobcu pri poskytnutí zdravotnej starostlivosti.

48. Ústavný súd na základe uvedeného považoval žalovaný výrok „*Povrchne a arogantne pôsobiaci lekár napriek údajnej odbornosti nevykonal USG vyšetřenie semenníkov, dokonca ich prehmatával rukami (!).*“ za hodnotiaci úsudok, ktorý nepochybne mal oporu v skutkových zisteniach okresného súdu a pre vyslovenie ktorého preto existoval dostatočný faktický základ. V tomto kontexte sa ústavnému súdu nejaví kritika žalobcu v žalovanom výroku ako urážajúca, ponižujúca, zosmiešňujúca či dokonca škandalizujúca, ako to uvádza krajský súd. Bez akéhokoľvek skutkového základu je aj záver krajského súdu v napadnutom rozsudku, podľa ktorého „*V konaní pred okresným súdom nebolo preukázané, že by žalobca pri vyšetření žalovaného postupoval hrubo, nerešpektoval jeho intimitu a preto ani hodnotenie osoby žalobcu žalovaným ako povrchného a arogantného nemalo vecný podklad.*“.

49. Vo vzťahu k zostávajúcim výrokom „*Nevytvoril si tým (nevykonaním USG vyšetřenia, pozn.) predpoklad na zistenie skutočnej diagnózy zdokumentovanej až na druhý deň obvodným urológom (zápal nadsemenníka s cystou 8 mm. Naopak veľmi výrazne skomplikoval ďalší postup iných lekárov a môj zdravotný stav, hlavne bolesť v miešku.*“, ktoré boli konajúcimi súdmi označené za nepravdivé, ústavný súd nezistil dôvod na ústavnoprávnu korekciu napadnutého rozsudku v tejto časti. Ide o skutkové tvrdenia, ktoré vzhľadom na závery vykonaného dokazovania nemožno považovať za pravdivé. Vo vzťahu k týmto výrokom preto nebolo možné poskytnúť ochranu prostredníctvom slobody prejavu sťažovateľa.

50. Naproti tomu časť sporného článku «*Službukonajúci lekár [REDAKOVANÉ] na Urologickom odd. miesto zisťovania anamnézy začal vyšetrenie konštatovaním: „Čo to je za sprostosť, že vás poštíte ovad a vy máte teraz spuchnuté vajcia?“ Po mojej odpovedi, že to som riešiť neprišiel, ale že v tele je zápal, som dlhšie chorý a mne sa v noci na dnes zväčšili a rozboleli semenníky, ma uložil na vyšetrovacie lôžko a semenníky ručne prehmatal, čo bolo veľmi neprijemné a bolestivé. Skonštatoval že: „to sú zdravé vajcia !“ Urobil USG moč. mechúra a prostaty, prostatu vyšetril aj digitálne (prstami cez konečník). Pýtal sa ma pritom: „že čo?“ Vravím, je to neprijemné, prestaňte s tým. Odpoveď: „To máte zapálenú prostatu a bolesť vyžaruje do semenníkov.“ (Niečo také podľa obvodného urológa neexistuje.) Dg. záver: Prostatitis.» je vecným konštatovaním faktov, ktoré žalobca v konaní nepoprel (bod 41 nálezu). Preto neexistoval legitímny dôvod na výrok konajúceho súdu o povinnosti sťažovateľa odstrániť túto časť zverejneného článku a zdržať sa akéhokoľvek rozširovania informácií v nej obsiahnutých. Uvedené výroky okresný súd neoznačil za nepravdivé, preto záver okresného súdu (str. 40 rozsudku), že týmito výrokmi sťažovateľ zasiahol do práva žalobcu na ochranu jeho osobnosti, je zjavne neodôvodnený a arbitrárny.*

51. Poukazujúc na uvedené, ústavný súd konštatuje, že krajský súd porušil slobodu prejavu sťažovateľa a jeho právo na slobodné rozširovanie informácií tým, že nezohľadnil hodnotiaci charakter dotknutého výroku (bod 47 nálezu) a bez existencie legitímneho dôvodu uložil obmedzenie v podobe odstránenia časti zverejneného článku a zákazu jeho rozširovania (bod 49 nálezu). Pritom nevzal do úvahy skutočnosť, že sporné výroky sa týkali otázok verejného záujmu. Krajský súd v kolízii medzi základným právom sťažovateľa vyhľadávať a rozširovať informácie a slobodou prejavu a právom žalobcu na ochranu cti a ľudskej dôstojnosti nezohľadnil, že sporné výroky sa týkali výkonu povolania žalobcu ako lekára plniaceho významnú spoločenskú rolu, teda témou sporných výrokov nebolo súkromie, resp. neverejné pôsobenie žalobcu, ktoré požíva vyššiu mieru ochrany. Ústavný súd preto konštatuje, že prijaté obmedzenie slobody prejavu sťažovateľa nebolo nevyhnuté v demokratickej spoločnosti, keďže nezohľadňovalo hodnotiaci charakter dotknutých výrokov, ktoré požívajú zvláštny stupeň ochrany, a ani záujem na zachovaní slobody prejavu v prípade vyjadrovania kritických názorov na negatívne spoločenské javy, ktoré sú oprávnené predmetom záujmu verejnosti.

52. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že napadnutým rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na slobodu prejavu a na slobodné rozširovanie informácií podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj jeho práva na slobodu prejavu a slobodu rozširovania informácií podľa čl. 10 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

53. Ústavný súd vyhovel ústavnej sťažnosti aj v časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu), a to vzhľadom na už konštatovanú arbitrárnosť záverov krajského súdu, nadväzujúcich na závery okresného súdu.

54. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého rozsudku a vrátenie veci krajskému súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (bod 2 výroku tohto nálezu). Krajský súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení

niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

V.

Trovy konania

55. Sťažovateľ v sťažnosti žiadal priznať náhradu trov konania, trovy konania však nevyčíslil. Ústavný súd preto priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 645,96 eur, ktoré vyplývajú z obsahu spisu.

56. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2019 je 163,33 eur a hodnota režijného paušálu je 9,80 eur. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2019 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu) a za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 (podanie vyjadrenia k stanovisku krajského súdu). Právna zástupkyňa sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena zvyšuje o 20 % DPH.

57. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. februára 2022

Peter Straka
predseda senátu